

JAARVERSLAG 2023

Algemeen

De Stichting Expertisecentrum Regelgeving Bouw-ERB is sinds haar oprichting in 2005 uitgegroeid tot het Expertisecentrum op het gebied van de (bouw) technische regelgeving. Partijen die geconfronteerd worden met vragen en problemen rond de technische regelgeving worden dagelijks ondersteund. ERB draagt effectief bij aan de ontwikkeling van een betere technische regelgeving en de innovatie van het maatschappelijk systeem waarbinnen de regelgeving functioneert.

De dienstverlening kent een stabiele omvang en kwam tot uitdrukking in:

- het beantwoorden van vragen van alle partijen in de bouw;
- het geven van heldere en eenduidige adviezen;
- assistentie bij aanvraag van omgevingsvergunningen;
- mediation en juridisch-technische procesondersteuning;
- het geven van projectgebonden en projectonafhankelijke verklaringen van gelijkwaardigheid en prestatietoetsen;
- deelname aan de ontwikkeling van de normalisatie, het Besluit bouwen leefomgeving (BBL) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen;
- Dat geldt evenzo voor onderwerpen als energietransitie, vergrijzing, circulair bouwen en implementatie van het Verdrag voor de gehandicapte mens;
- het publiceren van nieuws;
- het verzorgen van seminars, cursussen, en trainingen;
- het verzorgen van voorlichting, lezingen en het publiceren van artikelen;

De klanten

Zoals bedoeld blijkt in de praktijk de adviesvraag van veel verschillende partijen afkomstig te zijn. ERB mag tot haar klantenkring rekenen architecten, bouwfysici, constructeurs, toetsers van Bouw- en Woningtoezicht en Omgevingsdiensten, brandweerdeskundigen, projectontwikkelaars, bestuurders en vertegenwoordigers van verenigingen van eigenaren en huurders, brancheverenigingen, uitgevers, advocatenkantoren, kennisoverdragers, partijen betrokken bij normalisatie en certificatie, overheid en particulieren. Nauwe relaties worden onderhouden met de Woonalliantie, VEH, Aedes, de G4, Vereniging BWT.nl, de VNG en de NVTB. Bij hun beleidsvoorbereiding worden deze organisaties ondersteund.

De experts, de werkwijze

ERB werkt met een netwerk van experts die in beginsel niet in dienst zijn van de stichting, maar op basis van een permanente of ad hoc overeenkomst hun diensten verlenen. In 2023 waren talrijke experts actief. Hun specialisaties sluiten aan bij de vraagstelling van de opdrachtgevers. Naast de bouwtechnische regelgeving in het algemeen is er topdeskundigheid op de terreinen constructieve veiligheid, brandveiligheid, monumentenzorg, Nederlandse normalisatie, Europese verordeningen en richtlijnen en geharmoniseerde normen, energiezuinigheid, integrale risicoafweging, explosieveiligheid, duurzaamheid, ventilatie en luchtkwaliteit, licht en verlichting, arbeidsomstandigheden en menselijk gedrag, handhaving enz.. Inzicht in de onderlinge samenhang van de voorschriften en de juridisch-technische aspecten wegen zwaar bij de inschakeling van de experts.

ERB betracht terughoudendheid bij het geven van publiciteit aan de namen van de experts. De gegeven uitleg en interpretatie, die ook mediation behelst, als partijen niet kiezen voor een gang naar de bestuursrechter of de civiele rechter, komt immers veelvuldig terecht bij ERB die integrale technisch-juridische beoordeling garandeert.

Gelijkwaardigheid en prestatietoets

De uitgebreide en diepgaande (wetenschappelijke) kennis die aanwezig is bij de experts en het netwerk van hoogwaardige specialisten waarbinnen de experts functioneren, maakt dat ERB bij uitstek een geschikte partij is om in het kader van product- en procesinnovatie gelijkwaardigheid en conformiteit te beoordelen. De geavanceerde Nederlandse technische bouwregelgeving biedt daartoe de ruimte.

ERB deed in 2023 zowel in de context van de Vraag & Antwoordpraktijk als in de advisering uitspraken betreffende gelijkwaardigheid. In veel gevallen betreft het brandveiligheidskwesties. Ook formele project onafhankelijke gelijkwaardigheidsverklaringen worden gepubliceerd. Indien de opdrachtgever dat wenst worden zij gepubliceerd op de website van ERB. Naast de Gelijkwaardigheidsverklaring worden ook formele conformiteitsverklaringen opgesteld en gepubliceerd.

Een visie op de functionaliteit van de bouwregelgeving

In de periode 2009-2012 gaf ERB in diverse publicaties haar visie op de ontwikkelings- en verbetermogelijkheden van vigerende regelgeving, leidend tot een tweetal brochures onder de titel “Vertrouwen en betrouwbaarheid – Een visie op de functionaliteit van de bouwregelgeving”. Het ERB rapport “Verder na Dekker - innovatie van de bouwregelgeving” werd eind 2011 integraal aan de TK ter beschikking gesteld. Eind november 2013 werd het in opdracht van BZK opgestelde rapport “Quick-scan van de ontwikkeling van erkende

technische oplossingen die voldoen aan het Bouwbesluit 2012, voor 80% van de praktijksituaties” opgeleverd.

In de genoemde brochures en rapporten hebben ERB c.s. een fundamenteel andere benadering voorgesteld dan wat door het ministerie in lijn met het advies van het Actieteam “Private kwaliteitsborging en bouwregelgeving” is beschreven. Inmiddels is sprake van een door de Tweede Kamer geamendeerd wetsvoorstel “Kwaliteitsborging voor het bouwen” waarbij de amendementen in lijn zijn met de visie van het ERB en waarbij de unaniem aangenomen motie over erkende technische goedkeuringen uit voornoemde brochures en quick scan voortvloeit. Het wetsvoorstel is inmiddels na aanhouding in de Eerste Kamer alsnog tot wet verheven (Stb. 2019, 382) en zoals aangekondigd in Stb. 2023, 113 per 01.01.2024 in werking getreden. Het gaat om het terugdringen van de 10-15% faalkosten die standaard de eindgebruiker/consument in rekening wordt gebracht en om het leveren van een bouwwerk zonder non-conformiteit. In de Tweede Kamer is een aantal malen gedebatteerd over de op handen zijnde stelselherziening waarbij via breed gedragen moties de Tweede Kamer fundamentele elementen uit de ERB c.s. visie heeft overgenomen. Nadien heeft het ministerie de amendementen niet correct verwerkt in de aan de beide kamers overgelegde ontwerp AMvB, hetgeen tot negatieve reacties vanuit de bouwwereld en consumenten heeft geleid. Uiteindelijk is in januari 2019 een bestuursakkoord gesloten tussen de minister van BZK en de VNG. Bij motie heeft de TK bij de minister aangedrongen dit akkoord in de wetgeving te verankeren. Een herziene versie van de AMvB is in april 2020 aan de TK en EK voorgelegd. Dat heeft geleid tot zeer veel vragen van zowel de TK als de EK en ook een negatieve reactie van de VNG en G4. Na aanleiding van discussies met de Eerste Kamer is op 23 februari 2021 een gewijzigde ontwerp AMvB aan de Eerste Kamer gezonden. Ook daarmee heeft de Eerste Kamer niet ingestemd en de minister verzocht advies te vragen aan de Raad van State waarna het debat kan worden voortgezet. De discussie in de Eerste Kamer is nog altijd niet afgerond en nog altijd gaande. Dit gaat met name over de uitwerking van de amendementen en de motie. In 2023 is het overleg tussen de minister en de EK voortgezet, waarbij op enig moment een motie van wantrouwen jegens de demissionaire minister dreigde. Na diverse toezeggingen heeft de EK het verzet gestaakt met de nadrukkelijke afspraak dat een wettelijke oplossing gevonden moet worden voor de situatie dat de erkende kwaliteitsborger geen verklaring van conformiteit met het Bbl heeft afgegeven en daarmee de gemeente met een probleem zit. Het bouwwerk mag dan wegens strijd met de wet niet in gebruik worden genomen, terwijl de gemeente zelf geen toezicht heeft gehouden.

ERB suggereert in haar visie de hierna volgende elementen voor de stelselwijziging die de mentaliteitsverandering op gang kunnen brengen.

1. De aansprakelijkheid van een bouwer wordt gelijkgetrokken aan die van elke andere producent;
2. Plantoetsing vooraf wordt vervangen door een beoordeling “as built”; wel wordt een risicoanalyse voor risicovolle handelingen vooraf ter goedkeuring aan het bevoegd gezag overgelegd.
3. Een overdrachtdossier op het moment van gereed-melding wordt verplicht en het bevoegd gezag krijgt 10 dagen de gelegenheid te besluiten of het bouwwerk in gebruik mag worden genomen;
4. Het overdrachtdossier wordt beoordeeld door het bevoegd gezag, zoals Omgevingsdiensten en door de opdrachtgever: niet adequaat, dan is de bouwer per definitie aansprakelijk;
5. De toeleveringsindustrie zorgt voor “beproefde technische oplossingen (BTO)” met “erkende” technische prestaties as built, door de Tweede Kamer Erkende Technische Toepassingen (ETT) genoemd;
6. Voor bouwwerken volgens het concept ETT volstaat een eenvoudige check. Voor 5% heel ingewikkelde bouwwerken doet men er verstandig aan tijdig topexperts in te schakelen om het risico op aansprakelijkstelling af te dekken. Voor de tussencategorie (ca 15% van het bouwvolume) kan een private deskundige toezichthouder van nut zijn.

Voor de punten 5 en 6 is geen overheidssturing nodig. Dat moet de markt zelf willen en kunnen, waarbij de gemeente formeel wel bevoegd gezag blijft en de bouwer via het overdrachtdossier verantwoording wordt afgelegd. Producenten stellen wel als voorwaarde dat dan de in de wet voorziene kwaliteitsborger buiten beeld blijft. De punten 1 tot en met 4 vergen een sterk vereenvoudigd wetsvoorstel om de kwaliteit te borgen. Een regiegroep, omgedoopt tot Wkb-overleg, is ingesteld die de experimenten (10% van de huidige bouwaanvragen in gevolgklasse 1 moet volgens de inhoud van de wet in de praktijk worden gerealiseerd) moet begeleiden en evalueren alvorens de Tweede Kamer en Eerste Kamer kan besluiten over de invoering. Bij de voorbereidingen van de experimenten zijn de amendementen, de unaniem door de Tweede Kamer aangenomen motie 34453-19 inzake erkende technische toepassingen en de motie over het Bestuursakkoord (28325-184) (nog) niet dan wel onvoldoende meegenomen. Het ERB voorziet de VNG, G4 en VBWTN van adviezen over de verdere implementatie van de wet en de uitvoering van de experimenten.

Het ERB is met conceptuele bouwers aan de slag gegaan om te komen tot erkende technische toepassingen voor grondgebonden woningbouw. De pilot laat zien dat dergelijke ETT's zeer wel mogelijk zijn en de betrokken bouwers onderschrijven dat deze ontwikkeling ze veel

voordelen biedt, maar zijn afwachtend omdat het ministerie vasthoudt aan het eindoordeel van de kwaliteitsborger.

Meer over de ontwikkelingen omtrent de stelselherziening leest u op <https://www.bouwregelwerk.org/stelsel>

De relatie met het Ministerie en het Overlegplatform Bouwregelgeving (OPB)

ERB is agenda lid van de JTC en OPB en ontvangt als zodanig ook de stukken van het JTC en Overlegplatform Bouwregelgeving. ERB voorziet de overheid en de partners in deze gremia van haar visie op de voorliggende stukken. Wel heeft het ministerie in 2023 de agendaleden verboden met de andere leden te communiceren over hun visie op de stukken. De schriftelijke stukken van de agendaleden worden door het ministerie genegeerd, tenzij ter vergadering door de aanwezige leden die die inbreng van de agendaleden via het ministerie dan moeten hebben doorgestuurd gekregen, daar een vergaderissue van hebben gemaakt. Deze stukken van JTC en OPB zijn vertrouwelijk van aard.

NEN

Met het oog op de correcte aansluiting van de normbladen en kwaliteitsverklaringen op de technische regelgeving adviseert ERB het normalisatieproces in een permanente adviesrelatie. In 2023 heeft NEN een prijsmodel geïntroduceerd voor alle deelnemers aan het normalisatieproces. ERB heeft laten weten als kennisleverancier voor het normalisatieproces, veelal zonder financiële compensatie, niet ook nog een financiële bijdrage te willen leveren. In 2023 is daarover een overlegtraject met NEN gestart.

De relatie met het bevoegd gezag

Een goede relatie is aanwezig met grote en kleinere gemeenten. Zo ook met het Consortium of European Building Control-CEBC, de Vereniging Bouw- en Woningtoezicht Nederland, het Centraal Overleg Bouwconstructie-COBC, de VNG en Brandweer Nederland. De contacten via de helpdesk met individuele vertegenwoordigers van BWT en Brandweer weerspiegelen zich in de samenwerking tussen het Expertisecentrum en de vereniging VBWTN en Brandweer Nederland. Deze contacten zijn veelvuldig en intensief. In voorkomende gevallen wordt ERB ingeschakeld bij moeilijke projecten en bij capaciteitsproblemen.

Onderwijs, Innovatie en Ontwikkeling

De regelgeving moet de maatschappelijke ontwikkelingen volgen en geen belemmering vormen voor de samenwerkende partijen in de bouw. De simpele roep om afschaffing van regels is niet zinvol gebleken en verlaagt de regeldruk niet. ERB doet haar best om voor haar

vernieuwende aanpak brede steun te verwerven en streeft er naar om te komen tot een Innovatie en Ontwikkelingsprogramma gericht op fundamentele herziening van de regelgeving. Daarbij ook aandacht vragend voor het vraagstuk van de klimaatverandering en de vergrijzing in relatie tot het beleid van langer zelfstandig wonen.

ERB is betrokken bij cursussen rond de implementatie van de Eurocodes en NEN 8700 van PAOM en van NEN, ERB verzorgt ook in-company cursussen voor verzekeringsadviseurs en brandveiligheidsadviseurs. Wel valt te constateren dat vanuit de markt de belangstelling voor bijscholing afneemt, terwijl uit de adviesvragen blijkt de kennis nog altijd beperkt is. Daarnaast verzorgt ERB gastcolleges en bijscholing voor bedrijven.

Publiciteit, Publicaties en Artikelen

De representatieve artikelen van de hand van dr. ir. N.P.M. Scholten en de publiciteit over 2023 zijn als gewoonlijk via de website beschikbaar. Het ERB verzorgt een vaste column in Bouwwereld. Op ad-hoc basis verstrekt ERB inhoudelijk informatie aan nieuwsmedia zoals 1Vandaag, Nieuwsuur, Zembla, Omroep Max en redacties van landelijke dagbladen over actuele onderwerpen.

Bestuur

In 2023 bestond het bestuur uit Drs. R.J. Wijnands, voorzitter, ir. G.M.A. Kusters, vicevoorzitter en penningmeester, en Ir. P.C. van Stalduinen in de functie van secretaris.